

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Marianne Jelved
Hanne Agersnap
Johanne Schmidt-Nielsen

Fuld forskningsfrihed ifm. Novo Nordisk Fondens donation

Kære Marianne Jelved, Hanne Agersnap og Johanne Schmidt-Nielsen

18. MAJ 2010

Jeg har læst jeres indlæg i Information, hvor I anbefaler, at universitetsloven skrives om på baggrund af Novo Nordisk Fondens donation på 885 millioner kr. til Københavns Universitet. Jeg finder denne melding så bemærkelsesværdig, at det er på sin plads at gøre opmærksom på en række forhold.

REKTOR

NØRREGADE 10
POSTBOKS 2177
1017 KØBENHAVN K

Lad mig til en start slå fast, at jeg godt kan forstå jeres bekymringer, hvis jeres synspunkter i denne sag alene hviler på dagbladet Informations dækning af sagen. Avisens historie er imidlertid stærkt manipulerende, fordrejet og forudindtaget. Og det er decideret forkert, når man kan læse, at Novo har købt sig til tavshed hos KU-forskere i forhold til Novo-produkter.

TLF 35 32 26 26
DIR 35 32 26 12
FAX 35 32 26 28

rektor@adm.ku.dk
www.ku.dk

Udgangspunktet er, at Novo Nordisk Fonden ønsker at støtte forskning af høj kvalitet, gennemført i respekt for det omgivende samfund. Derfor udsender fonden sammen med sine bevillingsbreve Fondens standarder for god forskningspraksis. Disse omfatter seks forhold (forskningsetik, love og regulativer, arbejdsforhold, arbejdsmiljø, miljø, habilitet), som bevillingsmodtagerne skal tilslutte sig for at oppebære bevilling. Novo Nordisk Fonden vurderer for egen regning, at med disse forhold in mente, vil det kunne beskytte Novo-fondens "omdømme". Men KU-forskere skriver ikke under på, at det er et mål for deres forskning at beskytte Novo-gruppen. Og "Novos interesser" bliver ikke nævnt i fondens standarder for god forskningspraksis.

Fondens standarder for forskning harmonerer fint med de rammer og værdier forskere på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet arbejder indenfor. Og de står ikke i modsætning til, at der skal udføres fri og uafhængig forskning. På intet område har forskerne mundkurv på i forhold til en uafhængig vurdering af bioteknologi- eller medicinalindustrien.

Med donationen har Københavns Universitet således ikke fået til opgave at sikre andres renommé, heller ikke Novo Nordisk Fonden, Novozymes A/S eller Novo Nordisk A/S mv. Det er imidlertid fornuftigt, at fonde har forsknings-etiske mål – som f.eks. dyreetiske regler - og dermed påtager sig et medansvar for, hvad de bevilger penge til. Det ville i denne forstand være meget skadeligt for dansk forskning, hvis universitetets ledelser nægtede at indgå i en dialog om sådanne standarder. Det ville reelt betyde, at universiteterne heller ikke kunne vurdere og leve op til standarder sat af f.eks. det amerikanske NIH, europæiske forskningsråd og lign. Det er positivt og ønskeligt, at alle involverede – fra enkeltforsker til universitetsledelse – konstant forholder sig til rammer for god forskning.

Novo Nordisk Fonden kan ikke bestemme forskernes metode, projektemner og lign. og kan ikke stoppe midlerne med en begrundelse af den art. Derimod kan enhver donator standse en bevilling, hvis ikke forskerne gennemfører forskning på et etisk og fagligt højt niveau inden for den brede tematik, hvortil pengene er givet. Dette er nøjagtigt som for statslige midler, hvor f.eks. Grundforskningsfonden kan genvurdere en bevilling ud fra lignende hensyn. Der er eksempler på, at Grundforskningsfonden ikke har videreført bevillinger, og KU gennemfører netop i år en tilsvarende evaluering af vore egne "stjerneprogrammer".

I årevis har hundredvis af forskere ved universiteter i hele Norden modtaget bevillinger fra Novo Nordisk Fonden. Alle er blevet oplyst om disse pågældende seks standarder, og har ikke haft problemer med at efterleve dem.

Medarbejderne ved det nye KU center for metabolisme følger ligesom alle andre ansatte på Københavns Universitet universitetsloven og øvrige retsregler. Universitetets regler om god videnskabelig praksis er nedfældet af det såkaldte Praksisudvalg. Her kan tvivlsspørgsmål og klager også forelægges. Reglerne fastslår, at forskerne er uafhængige og har ytringsfrihed. KU's uafhængighed af økonomiske, ideologiske og politiske interesser er desuden et fundament i KU's strategi Destination 2012. Det følger også af universitetsloven, at forskerne har forskningsfrihed, og deres ytringsfrihed er sikret af grundloven.

Det er forskerne, der har bestemt, hvad de vil forske i og formuleret en ansøgning til Novo Nordisk Fonden. Der er således tale om forskningsfrihed og penge til langsigtede projekter, lige nøjagtig som forskerne gerne vil have det - et såkaldt "unrestricted-grant". KU ejer alle rettigheder til forskning ved det nye center og agter at publicere alle forskningsresultater, hvilket fonden ikke har indflydelse på. Novo Nordisk Fonden ønsker ikke og kommer heller ikke til at

have nogen indflydelse på den daglige ledelse af det nye center men bliver løbende orienteret om udviklingen af centret.

Fonden giver dermed penge til, at forskerne kan udføre fri uafhængig forskning og kan fremkomme med kritiske resultater, for sådan er forskningens natur.

Der er ikke tale om begrænsninger af forskernes ytringsfrihed. Fondsdonationer som denne ændrer ikke ved, at forskningen organisatorisk og fagligt er underlagt universitetets regler, herunder forskningsetiske og regler om forskningsfrihed.

Jeg kan ikke undgå at gøre opmærksom på, at Folketinget længe har talt for mere privat støtte til offentlige forskning og at Danmark ikke må løbes agterud i det internationale forskningskapløb. Politikerne råber nu vagt i gevær overfor en fuldstændig ubunden grundforskningsbevilling for et område forskerne selv har ansøgt om, og hvor KU har alle rettigheder. Den 10 årige bevilling fra Novo Nordisk Fonden repræsenterer endda mere forskningsfrihed end mange af de formålsbestemte og kortsigtede offentlige forskningspuljer, staten uddeler i disse år.

Hvis I som ordførere alligevel er bekymret for dette, bør I i første omgang overveje, om staten selv helt skal omlægge sin egen praksis. Forligspartierne er gennem de senere år gået i front med at uddele stadigt flere emnebestemte midler. Her tænker jeg på Det Strategiske Forskningsråd, Højteknologifonden osv. Herved lades en del områder, såvel i naturfagene som i humaniora og samfundsvidenskaben tilbage med relativt få midler sammenlignet med de politisk strategiske fokusområder.

Det er klart, at donationer efter ansøgning vil vedrøre områder, der fagligt findes af værdi hos dem, der beslutter at give disse. Universitetet har på den måde modtaget penge fra fonde i flere hundrede år. Og det er f.eks. velkendt, at det er lettere at søge midler til neuroforskning end matematik i Lundbeck fonden, mens andre fonde har andre fokusområder. Derfor er jeg helt enig med jer i, at politikerne kan styrke den frie forskning i bredden ved at give universiteterne flere frie basismidler.

Det bedste fundament for den individuelle forskningsfrihed er at beskytte den med tid og økonomi i form af tilstrækkelige basisbevillinger. Universitetsloven bør også sikre, at forskningsfrihed indebærer ret til valg af metode og videnskabelig publicering. Når det gælder den individuelle forskningsfrihed, er det Københavns Universitet, der har spillet ud med et forslag at ændre §17, stk 2 for at tydeliggøre forskernes ret til frit at udvikle, forfølge, publicere og debat-

tere ideer og resultater. Men bevillingen fra Novo Nordisk Fonden kan næppe være et argument for at ændre reglerne, da forskernes frihed står helt uantastet.

Med venlig hilsen

Ralf Hemmingsen

cc.

Udvalget for Videnskab og Teknologi
Videnskabsministeren
Danske Universiteter